

- XIII F.021 - 1943. II. 10. - I.t. 'allamhid-i - politika p'ot.
F.076 - " - III. 30. - politika p'ot - r'fhs;
F.195 - " - VI. 25. - II. t. 'allamhid-i - p'enzig'yi japh'
p'ot'ig'.

A DOKTORI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1034/ 1942/1943 sz.

Érk: 1943 évi június hó 25.

Előirat:

dr. melléklet. Utóirat:

Bizálatra kiadatik:

Dr. Szombathy István

" Bozóky Teréz
professzor matematik.

Debrecen 1943. június 23-án.

1 Kőrösi
c. i. dékán

Az 1921. évi XXXIX. t. c. főbb rendelkezései az általános forgalmi adóról
s az ezt érintő későbbi rendeletek,
a második világháborúig.

Állam ~~Jog~~ tudományi doktori értekezés

a pénzügyi jog köréből.

Írta:

Somogyi Ferenc
jogszigorló.

Debrecen, 1943.

Uy erteneğö sunay az ployn xammay i
teiz ni magat, hoer erteneğis eay yerü
lunaisolais az erucines pzanay agot a
most foer - vloighabom kipiniseig Tour
ayali ankor irt ploegozaduan.

Feb 26, 1943. March 26

Debrecen, 1943. szept. 1.

10 = 8.12.13

Az általános forgalmi adó.

Bevezetés.

Forgalmi adóknak azokat a tarifális adókat nevezzük, amelyek az ingó és ingatlan vagyontárgyak forgalmát közvetítő jogügyletek után vettetik ki. A forgalmi adók már régi idők óta szerepeltek minden állam háztartásában, azonban csak egyes speciális forgalmi cselekményekkel kapcsolatban szedettek. Általános, minden forgalmi cselekményt érintő adónem csak a világháború alatt és után nyert alkalmazást csaknem minden államban.

Németországban a kormány már 1915-ben egy általános nyugtatványi adót akart beilleszteni adórendszerébe. E terv

azonban túl korainak bizonyult s akkor, ily alakban megvalósítani nem lehet. A következő évben 1916-ban azonban már sikerült a kormánynak elfogadtatni a törvényhozással az általános forgalmi adót. Ennek értelmében minden kereset-üző egyén köteles volt időszakonként közölni a hatóságokkal nyers bevételének nagyságát. Az adókulcs eredetileg 0.1 %-ban állapított meg, de már 1918-ban 0.5 %-ra, 1919-ben pedig 1.5 %-ra emelkedett.

Németország után 1919-ben Csehszlovákia, 1920-ban Franciaország, Jugoszlávia, majd később Ausztria hozták be az általános forgalmi adót.

Nálunk már a világháború alatt felvetődött az általános forgalmi adó behozatalának eszméje. Megvalósítására azonban csak a világháború után került

sor. Hegedüs Loránt pénzügyminiszter 1921. május havában terjesztette a javaslatot a nemzetgyűlés elé, amely azt, -bizonyos módosításokkal-, rövidesen megszavazta. Becikkelyezettetett és kihirdetett az Országos Törvénytárban, mint az 1921.évi XXXIX. törvénycikk. /E törvény azonban nemcsak az általános forgalmi adót tárgyalja, hanem az azóta már megszűnt őrlési, állatforgalmi és cukorrépa forgalmi adókat is./

Maga az alaptörvény számos módosításon és változtatáson ment át, úgy hogy az általános forgalmi adóról tiszta képet csak úgy nyerhetünk, ha az alaptörvény mellett figyelmbe vesszük a végrehajtási utasítást és a kiegészítő, illetőleg pótló rendeleteket.

A forgalom megadóztatásának jogosultságát számosan vitatják pro és kontra. Azok az állítások azonban,

amelyek a forgalmi adók szükségszerűségét, illetőleg jogosultságát csupán az adónemek hajlékonyságában, más adónemek igazságtalanságait csökkentő hatásában látják, figyelmen kívül hagyják az elsőrendű célt és okot, amire és amiért a forgalmi adók szélesebb körben nyertek kiépítést.

Az már aztán más kérdés, hogy rendes körülmények között a forgalmi adók tulságos igénybevétele az állam adórendszerének tökéletlenségére mutat. Ugyanis minél egészségesebben és jobban van kiépítve valamely állam jövedelmi és hozadéki adórendszere és minél arányosabban és igazságosabban merithető ki az adózók teherviselési képessége, annál kisebb mérvű az adórendszer telítése forgalmi adókkal; viszont minél lazább és hízagosabb egy adórendszer, annál tágabb tér

nyilik, - ami szükséges is-, az adórendszernek forgalmi adókkal való terhelésére.

A forgalmi adók szükségességét kizárólag az állam érdeke indokolja. Mutatja ezt különben az a tény is, hogy ezen adórendszer a világháború után fellépett általános depresszió hatása alatt mind a győztes, mind a legyőzött államokban rohamosan teret hódított.

Az államháztartások egyensúlyának helyreállításánál ugyanis a forgalmi adókból származó bevételek szolgáltatták az egyik legerősebb pillért, olyannyira, hogy azoknak az adórendszerbe való beillesztése nélkül a szanálások sikeres kimenetele erősen kétséges lett volna.

Ehhez járul még az a körülmény, hogy nehéz gazdasági viszonyok között élő államban nagy szerepet játszik az, hogy az adókból remélt bevételek

mikor és milyen gyorsan folynak be az állampénztárba. A behajtás gyorsasága tekintetében pedig a forgalmi adókkal nem versenyezhet egyetlen adónem sem. Még gyorsabban történik a forgalmi adó behajtása, illetőleg beszedése, a ha a lerovás bélyeg útján történik.

Éppen e fontos tulajdonságok miatt van a forgalmi adóknak elsőrendű szerepe. A forgalmi adók által ugyanis az állam mindig biztosíthat magának a rendkívüli, de a rendes szükségletek fedezésére is jelentős és biztos jövedelmet, szemben az egyenes adókkal, amelyek néha csak évek múlva folynak be s így nem alkalmasak a rendkívüli államszükségletek fedezésére.

Előnyeik mellett azonban hátrányaik is vannak a forgalmi adóknak. Igen nagy fogyatékoságuk az, hogy rendszerint

kettős adózást eredményeznek. A fogyasztási adóval terhelt árukat forgalmi adóval is sújtják, holott ez igazságtalan. Ha történnek is intézkedések ennek elkerülésére, mégis szinte lehetetlen kizárni a kettős adóztatást. Különösen tapasztalható ez a tény az általános és fényüzési forgalmi adóknál. Pl. ha a fényüzési tárgyat cserélünk fényüzési tárgyért, s a szerződést okiratba foglaljuk, le kell rónunk először is az okirat illetéket, helyesebben az okirati forgalmi adót, azonkívül kétszer a 10 % fényüzési forgalmi adót is. Legsúlyosabb hátrány azonban az, hogy az igazságosság elve nagymértékben háttérbe szorul. Az általános forgalmi adónál igazolható leginkább az, hogy az adó legjobban a szegényebb néposztályt sújtja. Az 1921. évi XXXIX. törvénytíkk kimondja, hogy az általános forgalmi adót ugyanazon jószág minden

tulajdon átruházásánál le kell róni. A forgalmi adót, míg valamely árucikk a fogyasztóhoz jut, annyiszor fizeti meg a fogyasztó, ahányszor gazdát cserélt az áru. Már pedig az áruk legnagyobbrésze -különösen az elsőrendű fogyasztási cikkek-, igen sok kézen megy át, s így a fogyasztó alaposan megdrágítva kapja kézhez az árut.

Az általános forgalmi adó

a magyar pénzügyi jogban.

Az 1921. évi XXXIX. tc. 29 §-s szerint: "Általános forgalmi adó alá esik mindenki, természetes és jogi személy, aki belföldön, - az őstermelést kivéve-, bármilyen önálló, bevétel előzésére irányuló kereseti tevékenységet fejt ki".

Forgalmi adó alá esik tehát minden önálló, ipari, kereskedelmi, továbbítási, szállítási tevékenység, minden vállalkozás, minden szabad szellemi foglalkozás és minden kereseti célzattal folytatott munkateljesítmény.

A törvény 37. §-a, valamint a Végrehajtási Utasítás 21-33. §-ai a

forgalmi adó alól való mentességet tárgyalják. Mindenekelőtt azonban meg kell jegyeznünk, hogy az őstermelés és az azal kapcsolatos mellékhaszonvételek már eleve a törvény 29.§-a értelmében nem esnek forgalmi adó alá.

Nem fizetnek továbbá általánosan forgalmi adót a köz- és magánalkalmazottak, a házi és gazdasági cselédek, ipari és bér munkások, mezőgazdasági földmunkások.

Az említett §-ok szerint mentességgel bírtak az államnak a posta és távirda, valamint a távbeszélő forgalomból származó bevételei, az államvasutak bevételei, a községi /városi/ víz-, légszesz- és villamossági műveknek azon teljesítményei, amelyek a víz, légszesz és villanyáram szolgáltatásával szoros összefüggésben vannak, községek által szedett gyógy- és fürdődíjak, állami

értékjegyek és állami egyedáruságok eladásával megbizott szervek, hitel- és kölcsönügyletekből, valamint a külföldi fizetési eszközök forgalmából származó bevételek, az értékpapírforgalomban felmerülő ügyletek, részvénytársasági, szövetkezeti igazgatósági, felügyelő bizottsági és választmányi tagok illetményei, személyek és áruk vasuti és gőzhajózási szállításaiból eredő bevételek, tekintettel az 1875. évi XX.t.c.-re, biztosítási vállalatoknak biztosítási ügyleteiből bejövő és az 1883.évi VIII.t.c.alapján fényüzési forgalmi adó alá eső bevételek, terménykereskedéssel foglalkozók bevételei, őstermelőknek saját termésü buza eladásából származó bevételei, őstermelők bevételei a fentebb előadottak figyelembevételével, az üzemben termelt, vagy a vállalatban raktáron tartott árukból az üzem, vagy vállalat al-

kalmazottainak munkabér fejében kiadott áruk pénzértéke, saját háztartásban a vállalat raktárából felhasznált áruk értéke, közcélu és jótékonyági intézmények, előadások és mulatságok, világítás céljaira külföldről behozott, közvetlenül a gyár címére küldött szén, valamint a külföldi öntödei és kohó koksz, végül a fontosabb élelmi cikkek. /103.930/1927. P.M. sz. rendelet./

Az erdőgazdálkodás azonban adóköteles. Ezenkívül a mezőgazdasági ipar, amely a mezőgazdasági termékeknek iparcikké való feldolgozásával foglalkozik, minthogy meghaladja az őstermelés körét, szintén adóköteles.

Forgalmi adót fizet az az őstermelő is, aki terményeit nem nyílt piacon hozza forgalomba, hanem külön üzleti haszon elérésére irányuló kereskedelmi tevékenységet fejt ki azáltal,

hogy terményeit akár maga, akár más által, nyílt üzletben hozza forgalomba.

Döntő fontossággal bír az adókötelezettségre nézve az, hogy a keresetszerzőség állandó, rendszeres, folytonos legyen, vagy legalább ismétlődően folytatassék, vagyis a kereseti lehetőség ne csak egy-két kivételes esetre szorítkozzék.

Az általános forgalmi adó tárgya az önálló kereseti tevékenység körében történő áruszállítás vagy munkateljesítmény. /30.§./

Áruszállítás alatt minden ingó testi dolog visszterhes elidegenítését kell érteni. Sem az ingatlanok átruházása, sem jogok jogosítványok juttatása, -ez utóbbiak nem testi dolgok-, nem esnek forgalmi adó alá.

Munkateljesítmény alatt itt bármely árunak, vagy anyagnak visszteher

mellett való feldolgozását, elkészítését kell érteni.

Az általános forgalmi adó alapja az adóköteles által szállított áruk, valamint az általa végzett munkateljesítmények ellenértéke fejében teljesített fizetések összege. /31.§./

Fizetés alatt értendő minden ellenszolgáltatás, még ha nincs is pénzösszegben kifejezve.

A csere két önálló áruszállításnak számít, így mindkét fél adókötelezettséggel van megróva.

A Végrehajtási Utasítás 40. §-a meghatározza a munkateljesítmény, illetve az áru pénzbeli értékét. E szerint, ha az adó alapjául szolgáló ellenérték nem pénzben, hanem a már említettekben van megállapítva, akkor az átruházott javak közönséges forgalmi értékét, vagy

a munkateljesítménynek pénzben kifejezett általános értékét kell alapul venni.

Az adóalap megállapításánál számitásba kell venni mindazt az értéket, amelynek szolgáltatására az áru, vagy a munkateljesítmény megszerzője magát kötelezte. Ellenértéknek tekintendő a./pénzösszegben kifejezett vételár, b./ minden szolgáltatás, amelyre az áru megszerzője vagy a munkateljesítmény igénybevevője magát kötelezte. /33.§./

Az általános forgalmi adó kulcsa jelenleg az adóalap 2 %-a. Az alaptörvény 1.5 %-ban állapította meg a kulcsot, a 33288/1922. P.M. sz. rendelet 3 %-ra emelte, 1925. augusztus 1. óta a 4700/1925. P.M. számú rendelet értelmében 2 % az adókulcs.

A törvény 36. §-a értelmében a városokat és a jelentékenyebb községeket

az általános forgalmi adóból részesedés illeti meg, aminek mérvét általában a befolyt forgalmi adó adja meg. A részesedés névértéke általában 25 %. A községek és városok kötelesek ennek fejében az általános forgalmi adó kezelésénél, ellenőrzésénél bizonyos tekintetben közreműködni. A Végrehajtási Utasítás 61. §-a értelmében a városok /községek/ forgalmi adónivatalai látják el az adók beszedésével, visszautalásával felmerülő pénztári, könyvelési, számviteli teendőket. Gondoskodnak a hátralékok behajtásáról. Végül az általános forgalmi adónak bélyegjegyekben történő lerovásával kapcsolatos kezelési, közvetlen ellenőrzési és nyilvántartási teendőket végzik el.

Elsőfoku hatóságok tehát a most említett városi /községi/ forgalmi adó-

hivatalok; másodfokon járnak el: Budapestén a m.kir. adóügyi utmutató és ellenőrző hivatal, egyéb helységekbén a pénzügyigazgatóságok; harmadfoku fórum a pénzügyminiszter.

Kereseti tevékenységet üzö személyek kötelesek foglalkozásukat 30 nap alatt az e célra szolgáló bejelentő lapokon a lakóhelyük szerint illetékes forgalmi adóhivatalnál bejelenteni. Lakóhelyük megváltozását szintén e határidő alatt kötelesek bejelenteni. E bejelentések alapján a pénzügyigazgatóság törzslapot állit ki minden adóköteles részére. /41. §., V.U. 63. §./

A törzslapokon kívül még u.n. nyilvántartási jegyzékeket is készítenek, amelyeken fel van tüntetve az adókötelezett fél neve, lakhelye, telephelye, foglalkozása, továbbá mindazok az adatok,

amelyek az adófizetés módjára, a lerótt adó összegére, a helyszini ellenőrzésre vonatkoznak. Azok a személyek, akiknek lakóhelye, külföldön van, az ország területén lévő vállalatuk, raktáruk, irodájuk stb. részére képviselőt tartoznak állítani, ellenkező esetben zárgondnokot kell kinevezni.

A törvény 45. §-a az adó kivetési időszakot tartalmazza. Ez általában a naptári évvel esik össze. /V.U. 67.§./ Ha azonban a lerovás bélyegekben történik, lehet az adó kivetési időszak egy nap is, mikor is az adót az adókönyvbe való felragasztással naponként kell leróni.

Ami az adó lerovást illeti, az történhetik a most említett módon kívül készpénzben és átalányfizetéssel.

Legjellegzetesebb módja az adó-

lerovásnak a bélyeg által való teljesítés.

"A forgalmi adót rendszerint bélyegekkel kell leróni", mondja a törvény 43. §-a. Ez esetben a forgalmi adóbélyegeket minden 24 órában fel kell tagasztani az adókönyvbe.

Ez az u.n. forgalmi adókönyv az adókötelezett összes bevételeit feltünteti, tehát a jóváírás, váltó, csekk, csereügyletekből stb. előálló bevételeket. A forgalmi adókönyv tételeit naponta összegezni kell, úgy, hogy az adómentes tételek abból levonandók. A felragasztott bélyegek értéktelenítését általában hatósági közegek végzik a hivatalos lebélyegzés útján. Az ellenőrzés történhetik helyszíni szemle, vagy az adókönyvnek a hatóságnál való bemutatása útján.

Az, aki a bélyeggel való lerovást

fel akarja cserélni a többi lerovási módzatok valamelyikével, kérelmet terjeszthet a pénzügyigazgatóság elé. Ennek határozata ellen 15 napon belül fellebbezéssel lehet élni a pénzügyminiszterhez. Ugyanez az eljárás akkor is, ha a fél megkérdézése nélkül az adólerovás módját az illetékes pénzügyi hatóság hivatalból állapítja meg.

A készpénzben való lerovás szoros összefüggésben van az adóvallomással. /V.U. 71.§./ E szerint mindenki, aki általános forgalmi adót tartozik fizetni, kötelezhető arra, hogy az adó alapjául szolgáló kereseti, vállalati nyers bevételeit feltüntető bevallást adjon be a pénzügyi hatósághoz. Az 1925. évi 164.200. P.M. számú rendelet szerint a készpénzben fizető adókötelezettek részére az adókivetési időszak 1 hónapban

állapittatik meg. Az 1 hónap letelte után az adókötelezett tartozik adóját 15 napon belül készpénzben leróni az illetékes forgalmi adóhivatalról.

Az adóbevallási íven feltüntetendők az adóköteles személyi adatai, az adókimetési időszak megnevezése, az egy adókimetési időszakban befolyt bevételek összege, az adómentes bevételek, a saját háztartásban elhasznált, - szintén nem adóköteles-, tárgyak.

Ha az illetékes pénzügyigazgatóság úgy találná, hogy a kitöltött adatok helytelenek és a valóságos adóalapot fel nem tüntetik, a felet figyelmeztetni kell a hibákra, esetleg a pénzügyigazgatóság a helyesbítés iránt tárgyalást kezd vele. Ha e tárgyalások nem vezetnek eredményre, a pénzügyi hatóság kiküldött közegei, - esetleg szakértő bevonásával-, állapítják meg az adóalapot. A V.U. 24.§-2

kimondja, hogy szakértőül csak az alkalmazható, aki nincs érdekeltiségi viszonyban az adókötelezett féllel. A becslési eljárásnál jegyzőkönyvet kell felolvasni s ugyancsak jegyzőkönyvbe vezetendő az ellenőrző szakértő véleménye is.

A harmadik és legelterjedtebb módja a forgalmi adó lerovásának az átalányozás. /53. §./ Az átalányozás azonban ellentmond a forgalmi adó lényegének. Igaz, hogy az átalányozási rendszernél is az adóköteles üzletének, vállalatának vagy más keresetszerű foglalkozásának forgalma kutattatik s a forgalom jelöltetik meg adóalapként, mégis ez az eljárás nem felel meg és nem fér össze a forgalmi adó fogalmával és jellegével, mert az átalányozási rendszer szerint csak hozzávetőleges és nem pontos lehet az adókivetés és az átalányozási kivetés rendszerében inkább jöve-

delmi adónak tekinthető a forgalmi adó.

Az átalánykivetéssel -mondhatjuk-, sohasem lehet pontosan megközelíteni a valóságot. Az átalányösszeg vagy sokkal kisebb mértékben állapittatik meg, mint amekkora összeg megfelelné a tényleges forgalomnak, vagy tulságosan magasra szabatik ki.

Kétféle átalány van: egyezségi és kivetési átalány. Egyezségi átalány akkor fizethető, amikor az általános forgalmi adó bélyeggel, vagy készpénzben való lerovását nem lehet célszerűen keresztülvinni. Pl. ha a vállalat olyan kis terjedelmű, hogy nem lehet könyvvezetésre kötelezni. Az ily módon való adólerovást az érdekeltnek kell kérni és az illetékes pénzügyi hatóság dönti el, hogy a kérelem indokolt és teljesíthető-e. Egyezségi átalányozásnál mind az adóalapot, mind az adóösszeget az adókötelezettel egyetértőleg állapítja meg a pénzügyi hatóság, amely előbb

helyszini szemlét tart az adókötelezett-nél s e helyszini szemle eredményeképp az adatfelvételtől jegyzőkönyvet készít. Ennek megtörténte után folytatván a tárgyalást, kölcsönös megegyezéssel megállapítják az adóalapot. Az adóösszeg pedig az egyezségi alap 2 %-a. A megállapított átalány az átalányozási időszak végéig rendszeren változatlan, de a pénzügyi hatóság ez időszak tartama alatt is megváltoztathatja. Az átalányozott adófizető köteles a vállalatában, üzemében történő minden változást a pénzügyi hatóságnak bejelenteni, aminek elmulasztása büntetést von maga után.

Az átalányozási időszak tartamát tekintve különböző a szerint, amint ezt az álszerűség kívánja. Lehet egy hónap, egy év vagy az év egy bizonyos szaka. Az átalányozási időszak adókimvetési időszakokra oszlik, ami azt jelenti,

hogy az átalányösszeget bizonyos részletekben az adókivetési időszak végén kell befizetni. Ez az időszak lehet egy nap, egy hét, vagy egy hónap.

Kivetési átalányozás útján azok róják le az általános forgalmi adót, akiknél nem vinető célszerűen keresztül másféle adólerovási mód. Ez uton fizethetik az általános forgalmi adót 1./ a kézműves iparosok, akik saját készítményeik forgalombahozatalával, vagy esetleg nem saját készítményű cikkek eladásával is foglalkoznak, 2./ kisebb fuvarosok, akik feljegyzések vezetésére képtelenek és az alkalmi fuvarosok, 3./ piaci és vásári árusok, különböztetve az élelmiszereket és más cikkeket árusítók között. 4./ segéd nélkül dolgozó szatócsok és kiskereskedők, végül 5./ vándoriparosok, kereskedők, színészek, akik az egyes községeken elérhető bevételeik után

fizetnek átalányt.

Az átalányozás egyik módja az úgynevezett testületi átalányozás, amely abban áll, hogy az illetékes pénzügyi hatóságok testületekre vagy érdekképviselletekre vonatkozóan állapítják meg az átalányösszeget, amelyet aztán ez utóbbiak arányosan szétosztanak tagjaik között. Ez igen szerencsés megoldás, különösen az adó befolyása szempontjából.

A törvény 62. §-a, valamint a V.U. 82. §-ai a forgalmi adózás ellenőrzéséről rendelkeznek. Ez pedig a már említett könyveknek a hatóságnál való bemutatásában, illetve a helyszini szemle eszközlésében nyilvánul meg. A helyszini ellenőrzés folyamánya a könyvvezetési rendszernek és az adó bélyegben való lerovási módjának. A helyszini ellenőrzés által a pénzügyi közegek felülvizsgálják a könyvvezetés helyességét és általában a bejegyzések pontosságát. A helyszini ellenőrzéssel megbízott közegek természetesen tartoznak a legeg-

szerűbb és minden zaklatási színezetet elkerülő módon teljesíteni az ellenőrzést.

A törvény 61. §-a és a V.U. 88.

§-a az ugynevezett adatszolgáltatási kötelezettséget statuálja. E szerint a pénzügyi hatóság kívánságára köteles az adókötelezett, vagy bárki más, akinek feltehető tudomása van az adókötelezett vagyoni viszonyairól adatokat szolgáltatni, felvilágosításokat adni az adólerovás ellenőrzésére, könyveket, iratokat, feljegyzéseket, segédkönyveket felmutatni.

A törvény 47. §-a pedig felhatalmazást ad a pénzügyi hatóságnak arra, hogy biztosíték adására kötelezhesse az adókötelezettet, ha az adó lerovását veszélyeztetve látja. Ilyen eset fordulhat elő különösen a végeladásoknál és a fizetési nehézségekkel küzdő vállalatoknál.

A 4700/1925. P.M. számú rende-

let a külföldről behozott áruk forgalmi adókötelezettségéről rendelkezik. E szerint a vámköteles áruk után, illetve azok behozatala alkalmával minden esetben meg kell fizetni a 2 % általános forgalmi adót. Az adót a vámmal együtt az illetékes vámhivatal veti ki és szedi be. A vámentes áruk adómentességére vonatkozólag a pénzügyminiszter dönt az 1925. évi XXIII. t.c. 9.§-ának második bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján. Áruk átvitele esetén általános forgalmi adót nem kell fizetni. /40. §./

Export esetére az 1925. évi XXIII. t.c. 13. §-a úgy rendelkezik, hogy "áruknak igazoltan külföldre szállítása esetében kapott ellenszolgáltatás általános forgalmi adó alá nem esik." Ennek ellenére azonban teljes egészében nincs keresztülvive az árukivitel teljes mentesítése az általános forgalmi adó

alól, amennyiben az említett §. olyan rendelkezést is tartalmaz, amely a pénzügyminisztert felhatalmazza arra, hogy a kivitelre szánt iparcikk elkészítésére beszerzett anyagokra kivetett forgalmi adót megtérítse.

Az általános forgalmi adó behajtása az esedékességtől számított 15 nap elteltével írásbeli intés mellőzésével, végrehajtás útján történik. Az adókötelezetteknek azonban joga van a forgalmi adó kezelésével megbízott alsófoku pénzügyi hatóságok, illetve hivatalok határozatai és intézkedései ellen az illetékes pénzügyigazgatósághoz fellebbezni. Ennek határozata ellen pedig fellebbezésnek illetve panasznak van helye a pénzügyminiszterhez, illetve a Közigazgatási Birósághoz. Megjegyzendő, hogy a panasznak nincs halasztó hatálya.

Aki az általános forgalmi adót

a törvényben előírt időpontban meg nem fizeti késedelmi kamattal terhelendő meg, amelynek neve adópótlék. Az adópótlék minden megkezdett hónapra 3 %. Mintegy birság jellegével bir az adópótléknak az a faja, amelyet 50 %-ban kell fizetni a kötelezettnek azon mulasztásáért, hogy a pénzügyigazgatóság által az adóvallomás benyújtására, vagy annak pótlására kiadott felhívásnak eleget nem tett. Az ezt szabályozó 105101/1925 P.M. számú rendelet azonban az adópótléknak méltányosságból való mérséklését teszi lehetővé. Az adópótlék kivetésének jogossága ellen a Közigazgatási Birósághoz lehet panasszal fordulni. A kiszabott adópótléket törölni, illetve a kiszabást mellőzni kell abban az esetben, ha az adókötelezett fél a vallomás beadásánál, vagy a jogorvoslati eljárás során igazolja azt, hogy mulasztást vis

maior okozta. Súlyosabb mulasztás esetében a törvény 63. §-a, illetve a V.U. 93. §-a értelmében ugynevezett felemelt adót kell kivetni. A felemelt adó az eredeti adó kétszeresét teszi ki. Ennek jogossága ellen 30 napon belül lehet az illetékes pénzügyigazgatósághoz fellebbezni.

A büntető rendelkezésekben a törvény aránylag elég szigorú és súlyos büntetéseket, illetve bírságokat állapít meg. A V.U. 114. §-a az adócsalás eseteit definiálja. Adócsalás csak akkor állapítható meg, ha a tiltott cselekmény elkövetésénél az államkincstár megrövidítésére irányuló szándék kétségtelenül fennforgott. Az adócsalás büntetése az 1920. évi XXXII. t.c. 5. §-a értelmében szabandó ki. / V.U. 115.§./ A büntetés vétség esetében 1 évig terjedhető fog-

ház, büntett esetében pedig 3 évig terjedhető börtön, sőt mellékbüntetésként még pénzbüntetést is lehet kiszabni, amely behajthatatlanság esetén szintén szabadságvesztés büntetéssé változtatható át.

A törvény 65. §-a a kisebb mulasztások, úgynevezett szabálytalanságok esetére 320.- pengőig terjedhető pénzbírságot ítél elő. Ezt a pénzügyigazgatóság azabja ki és határozata ellen fellebbezésnek van helye a pénzügyminiszterhez.

Forgalmi adózásunk reformjai.

A fázisos adó.

A bevezetésben már általánosságban megemlékeztünk a forgalmi adózás előnyeiről és hátrányairól. Hozzá kell tennünk, hogy ez a magyar viszonyokra is fennáll, amint azt az alábbiakban részletesebben látni fogjuk.

A forgalmi adózás létjogcsultságát nálunk is legfőképpen az állam érdeke indokolja s ez írja elő kötelezőleg, hogy az állam semmiképpen sem mondhat le erről az adónemről. Nem volna okos lépés máról-holnapra megszüntetni, hanem fokozatosan kell leépíteni. Ami a hátrányait illeti, ebben a tekin-

tetben feltétlen reformálásra, korrigálásra szorult. A forgalmi adónak a törvényben körvonalazott rendszere mellett elkerülhetetlen a surlódás az államkincstár és a forgalmi adót kezelő kereskedők és iparosok között. A hatósági közegeknek több százezer adóalannyal szemben kellett ellenőrzést gyakorolni; ilyen körülmények között szükségképen adódtak és adódnak surlódások. E surlódások főleg abban nyilvánultak meg, hogy a fiscust az adóalanyokkal szemben mindig gyanakvó álláspont elfoglalására készítették az adózó félnek hibájából, vagy hibáján kívül előálló ingadozások a jövedelem bevallásánál.

Másik érv a forgalmi adó rendszere ellen főleg az volt, hogy a forgalmi adó az adóalanyokat elvonta mindennapi munkájuktól, hivataluktól, rájuk róva ezen adónem adminisztrációs munkáit.

Szinte abszurdumnak látszik az, hogy az adózó üzleti ügyei helyett folyton a gyakran változó adótörvényeket és rendeleteket tanulmányozza s mindig rettegjen attól, vajjon nem hágott-e át valamely előtte ismeretlen §-t, nem tette-e ki magát a büntetés veszélyének.

Az adóalany terheihez járul még az ellenőrzés és igazgatás tetemes költsége is.

Hátrányára hozták fel továbbmenve azt is, hogy a forgalmi adó ugynevezett tiszta rendszerének az a káros hatása van, hogy megakadályozza a közvetítő kezek tulszaporodását, sőt éppen abban az irányban hat, hogy az árucikk minél kevesebb kézen menjen keresztül.

Többször említik azt is, hogy e rendszer a behozatalnak kedvez. Különbösen a nagykereskedelem részéről merültek fel e tekintetben panaszok. Azok a

kereskedők ugyanis, akik elég tőkeerősek voltak ahhoz, hogy külföldről közvetlenül is importáljanak, a belföldi nagykereskedőktől nem vásároltak többé, mert hiszen így megtakarították a forgalom egy fázisa után fizetendő forgalmi adót.

Hátránya tehát e rendszernek, hogy a munkamegosztást hátráltatja, ellenben a legnagyobb tőkének, a mammutiparnak kedvez, mert hiszen az 1925. évi XXIII. t.c. már említett §-ai értelmében a pénzügyminiszter rendeletileg adó-megtérítést nyújthatott.

A forgalmi adó hatalmas summáit a nemzeti jövedelemből kell kiizzadni s a forgalmi adó közgazdasági szempontból elsősorban a fogyasztásnak eddig páratlan mérvű megterheléseként jelentkezik. A forgalmi adó elgondolásában is olyan, mint a fogyasztási adó, mert végeredményben a fogyasztást terheli. Ez

valamennyi forgalmi adónak hátránya. Speciálisan az általános forgalmi adó hátránya azonban az, hogy az adó után kell adót fizetni s így minél hosszabb egy árucikk útja a nyersanyagtól a fogyasztóig, annál súlyosabb lesz a teher. A forgalmi adó rendszere tehát drágít s ezáltal a fogyasztóközönség tehrbíró képességét csökkenti.

A forgalmi adó a magyar ipar és kereskedelem versenyképességét a külföldön veszélyezteti, mert kulcsa sehol sem olyan magas, mint nálunk. Az is a versenyképesség rovására szolgál, hogy az általános forgalmi adó rendszerében az árut terhelő forgalmi adót teljes mértékben nem lehet visszatéríteni s így az exportását mindig terheli bizonyos mérvű forgalmi adó.

Láttuk az általános forgalmi adó rendszerének előnyeit és hátrányait.

Mivel pedig e hitákat kiküszöbölni nem lehetett, rendszerváltozásra vált szükség. A célt a fázisrendszer behozatalával vélték elérhetőnek.

A fázisrendszer /egyfázis adózás/ céljául az adólerovás és adókezelés megkönnyítését tűzte ki. Lényege az, hogy megállapítják, hogy egy áru hány kézen megy keresztül, míg az előállítótól a fogyasztóig eljut. Ahány kézen megy keresztül, annyiszor 2 %-os kulcs állapítandó meg adóválttsághépen s ezt az előállítás helyén kell leróni. Igen nagy előnye tehát e rendszernek, hogy a közvetítő kereskedő mentesül a forgalmi adólerovás és ellenőrzés terheitől.

Az ily módon való adólerovásról a 70900/1926. P.M. számú rendelet szól. Lényegesebb rendelkezései a következők:

A forgalmi adóválttságh alá eső áruknál az általános forgalmi adót ugy

róják le, hogy az árunak egy bizonyos szállításánál /váltásávköteles szállítás/ csak egy ízben, egy váltásösszeget kell fizetni.

Ha egy áru után forgalmi adóvált-ság fizetendő, ugy a váltásávköteles szállítást megelőző és követő áruszállítások mentesülnek az általános forgalmi adó megfizetése alól.

A forgalmi adóvált-ságot, ha az árut külföldről hozzák be, a behozatal-kor, ha belföldön állítják elő, az áru-nak a belföldön történő és az 1921.évi XXXIX. t.c. 30. §-a értelmében adóköte-les egyik szállításánál kell leróni.

Az adóalap megállapításánál az áruért fizetett vételáron kívül az 1921. évi XXXIX.t.c. 33. §-a szerint az adó-alaphoz kell hozzávenni az áru megszer-zését terhelő összegeket /áru behozatal-kor fizetendő vám, fogyasztási adó, stb./

Ezek együttvéve alkotják a vételárat, amelybe az áru megszerzése került.

Ha vételár nincs /pl saját áru/ akkor azt az árunak hatósági becslés szerint megállapított forgalmi értéke helyettesíti.

A forgalmi adóváltság áthárítására és felszámítására az az adózó jogosult, aki a forgalmi adóváltságot leróni tartozik.

Az egyes cikkekre vonatkozólag külön rendeletekben intézkedett a pénzügyminiszter az adóváltság tekintetében.

A fázisos rendszernek is vannak előnyei és hátrányai.

Ellene hozzák fel, hogy e rendszer mellett az egyes cikkek váltságösszegeinek megállapítása következtében a pénzügyminiszter kezében példa nélkül álló abszolút hatalom összpontosul. Nem lehet pontosan megállapítani, hogy egy

váltságösszeget, ami állandó izgalmakra vezethet.

Hibájául róják fel, hogy a fázisrendszerrel való áttérés a kereskedelmi szerződések megkötését akadályozná illetve veszélyeztetné, mert iparvédelmi tendenciák miatt felmondanók a szerződéseket, amennyiben az ugynevezett kiegyenlítő megterhelést /Ausgleichbelastung/ burkolt vámvédelemmé fokoznók.

Másik érv szerint nem lehet igazságot tenni az ellentétes érdekek között e rendszer mellett, mert míg kereskedelmi szempontból jó, ipari szempontból ez nem áll. Ezért van az, hogy az érdekeltek nem tudnak megegyezni egy igazságos javaslatban.

Fogyatékosága a fázisrendszernek az is, hogy az állam az áru első forgalombahozójától olyan árat követel, amelyet a vevő még nem fizetett meg. Kü-

lönösen a gyáripár részéről merült fel a fázisrendszer ellen az a kifogás, hogy így az egész váltsáé terhét és kockázatat magára kell vennie. Ez azonban nem áll meg, mert a gyáripár eladási lehetőségeit a fogyasztónál való kelendőség dönti el. Az igaz, hogy az átháritás rizikója e rendszer mellett nagyobb, azonban ezt egy rendszer mellett sem lehet kiküszöbölni.

Hátrányául hozzák fel, hogy a fázisrendszer veszélyezteteti a községek és városok háztartásának egyensúlyát, mert fázisrendszer esetén az import cikkek egész forgalmi adója az állam javára esik. Baj az is, hogy e rendszer mellett a városok és községek forgalmi adóbevétele között nagy eltolódás következik a szerint, amint ipari, vagy kereskedő városokról van szó, mert az egyes városok forgalmi adóbevételeét vsökkentené az

iparilag erősebb városok javára.

A fázisrendszernek azonban igen nagy előnyei is vannak.

E rendszer a forgalmi adó igazgatását nagy mértékben megkönnyíti. Csökkenvén az adókötelesek száma, kevesebb el enőrré van szükség s az a körülmény, hogy ezeknek most már olyan adóalanyokkal van dolguk, akik könyveket vezetnek, az ellenőrzést jelentékenyen megkönnyíti.

A belföldi kereskedelemnek és iparnak versenyképességét megvédi azáltal, hogy a behozatalt az ugynevezett kiegyenlítő megterhelésnek /Ausgleichbelastung/ veti alá.

A forgalmi adóhalmozódás hatását megszünteti.

A belföldi ipar és kereskedelem versenyképességét külföldön emeli, mert keresztülviszi, hogy az exportra kerülő

árát belföldön terhelő forgalmi adó teljes egészében visszatéríthető legyen.

A fázisos adó behozatala sem tette azonban a helyzetet teljesen tisztává, mert hiszen ez a renaszer nem azt jelenti, hogy adópolitikai szempontból a forgalmi adózás feltétlen létjogosultságot nyert, mint önálló, független adónem. Ez csupán azt jelenti, hogy vele a forgalmi adózás egy eddigieknél tökéletesebb priódusba lépett, egy fejlettebb stádiumba jutott el. Főcél itt tulajdonképpen a forgalmi adózás teljes kiküszöbölése. Az általános forgalmi adórendszer megreformálását ellenben, -mint említettük-, nem lehet olyan gyorsan, gyökeresen keresztülvinni. Ez az adónem lassu és fokozatos leépitést kíván. Kérdés most már az, hogy ez a leépités milyen módon történjék. Bármilyen módon történik is azonban a

reform, a leépítésnél a lassu fokozatosság a fontos, mert azokat az összegeket, amelyeket ilyenformán elveszít az állam gyorsan pótolni lehetetlen a mai államháztartási viszonyok között.

A leépítés kétféle módon eszközölhető. Első mód szerint az általános forgalmi adó kulcsát kellene fokról-fokra csökkenteni, de ugyanakkor lassan mentesítendőek volnának főként a közszükségleti cikkek és általában az összes adóköteles tárgyak az adó alól, vagyis a leépítés kettős irányu: egyfelől a kulcs csökkenne állandóan, másfelől az adóköteles tárgyak mentesítettének lépcsőről-lépcsőre mindaddig, amíg a forgalom teljesen nem mentesülne az adó alól.

Másik irányban azt a módszert tartják követendőnek, hogy először az összes adó alá eső tárgyakra nézve a fázisrendszert hoznák be, mikor aztán

a fázisrendszerre való áttérés minden vonalon megtörtént, jönnének a következetes mentesítések mindaddig, míg a forgalom teljesen felszabadulna.

Természetes, hogy bármilyen módon történik is a leépítés, ahhoz évek hosszú sora kell. Szükséges, hogy az államháztartás teljesen kiheverje a háhoru s az azt követő évek pénzügyileg terhes idejét. De szükséges az is, hogy mód és kellő idő adassék azon összegek pótlására, amelyeket az államháztartás elfog veszíteni a forgalmi adók kiküszöbölése folytán. Nagyon nehéz helyzetben van jelenleg az állam, de még a magángazdaság is. Ezen az oldalon tehát fokozottan szükséges a forgalmi adó fenntartása. Viszont a másik oldalon a magángazdaság érdekeit feltétlenül veszélyezteti, mert a vállalkozási kedvet, de a mindennapi szükséges csereforgalmat is

gátolja terhei miatt. Ezen az oldalon tehát feltétlenül a forgalmi adónak teljes eltörlését követelik. Hivatkoznak arra, hogy az államkinestár bevétele a mai foglami adózás mellett csak látszólagos, mert amit bevesz forgalmi adó címén, ugyanannyit, sőt talán többet elveszt azáltal, hogy az ügyletek nem jönnek létre, ami a többi adók csökkenését és behajthatatlanságát eredményezi. Bármiként helytállóak is azonban e vélemények, mégis le kell szegoznünk azt a tényt, hogy az állam, -bármennyire is lecsökkent forgalmi adót szed be-, jelenleg nem mondhat le erről a ténylegesen befolyó jövedelemről, nem próbálkozhat abban az irányban, vajjon a forgalmi adó eltörlésével a vállalkozási kedv s ennek folytán a jövedelmezőség nagyobb lesz-e azáltal a többi adónemek növekedésével az államkinestár hiánya pótolva

lesz-e. Különben az is kétséges, hogy a vállalkozási kedv a mai viszonyok közt emelkedni fog-e. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a leépítést nem lehet keresztülvinni, sőt amint a viszonyok javulnak, feltétlenül végre kell hajtani.

Az általános forgalmi adó át-
hárítása.

Adóáthárítás alatt azt a műveletet értjük, amikor az adófizető a piaci forgalom útján tulajd az általa fizetett adón, áthárítva azt a gazdasági életben más személyre.

Hogy az adóáthárításnál szereplő fogalmakkal tisztában lehessünk, tudnunk kell, hogy lehet szó adótovábbhárításról és adóvisszahárításról. Lényeges különbség közöttük nincs, mert hiszen mindkét esetben másra nehezedik az adófize-

tés sulya, mint akit eredetileg terhelne. Csak az áthárítás irányában különböznek egymástól, mert az adótovábbhárításnál az adófizető az adót a csereforgalomban szereplő "lemerő" gazdasági alanyra igyekszik hárítani, viszont az adóvisszahárításnál a "felmerő" gazdasági alanyra hárul vissza az adó.

A forgalmi adó az áthárítás szempontjából különösen a piac konkrét viszonyainak változása szerint változik.

A háboru előtti magyar pénzügyi irodalomban a forgalmi adók áthárításának kérdése speciális tanulmányozás tárgya nem volt. Az általános forgalmi adók bevezetése azonban a forgalmi adók jelentőségét nagyon megnövelte és az irók figyelmét különösen az áthárításra terelte. Tury Zoltán 1921-ben a Magyar Jogászegylet pénzügyi bizottságában tartott előadásában rámutatott arra, hogy az árak

emelkedő tendenciája mellett az áthárítás bekövetkezik, akár tiltja, akár megengedi a törvény. Kétségtelen azonban, hogy az árak csökkenő irányzata mellett a forgalmi adó áthárítása lehetetlen, azt a kereskedőnek saját jövedelméből kell fedeznie.

Dr.Szegő Emil 1925.-ben írja:

"A vámvédelem keretein belül a forgalmi adóteher áthárítása a konjunktura és a piaci lehetőségek kérdése. Az infláció időszakában könnyebb az áthárítás, mint stabilizált pénzügyi viszonyok mellett."

Dr.Hajdu József "A forgalom általános megadóztatása" c. művében rámutatott arra, hogy az általános forgalmi adó fogyasztási adó jellegű lévén, az általános tanok szerint áthárítható.

Minthogy azonban a tiszta rendszer mellett az általános forgalmi adó az áruk legnagyobb részénél igen nagy megterhe-

lés, egy bizonyos határon túl nem hárit-
ható át. A forgalmi adó átháritása sze-
rinte is a piaci viszonyokhoz képest
alakul. Pontosán meghatározni azonban az
átháritást nem lehet, csupán körvonalaz-
ni az átháritás lehetőségeit a kereslet
és kínálat normális alakulásaihoz képest.
Ha a kereslet a nagyobb, akkor az adó
minden nagyobb nehézség nélkül áthárit-
ható, viszont ha a kínálat az erősebb,
akkor az adóátháritás lehetősége való-
színűleg már az első aktusnál megakad.

Dr.Pécsi Jenő szerint az áthári-
tás a gazdasági erők küzdelmétől függően,
eredménye mindig bizonytalan.

Dr.Balás Károly "Adóátháritás"
című munkájában a forgalmi adók áthári-
tásának lehetőségét és annak akadályait
az áralakulás viszonyaira vezeti vissza.
A kereslet megfelelő rugalmassága mel-
lett az átháritás könnyű. A kereslet

merevsége viszont az áthárítást megakadályozhatja és az esetleges fogyasztást csökkenti. A kínálat rugalmassága a kereslet merevsége mellett a termelés csökkenésére vezet.

Hogy ki viseli a forgalmi adót, erre vonatkozólag hatással vannak az ártényező és az árkonjunktura viszonyai, úgy mint 1./ a kínálati és keresleti ártényezők, 2./ az illető jószág közönséges szükségletet vagy fényűzést kielégítő természete; 3./ a termelési költségek emelkedő vagy eső tendenciája, 4./ az a körülmény, hogy vajjon monopol helyzetben van-e a kínálat, vagy sem, végül 5./ kereseti oldalon befolyásolja az áthárítást a fizetőképesség és a lelki hajlam.

Az előadottakból kitűnik, hogy az irodalomban teljesen egységes megállapodás az áthárításra nézve nem alakul ki. A nézetek talán abban egyeznek meg

leginkább, hogy az áthárítást az áralkulásban, a piaci konjunkturális viszonyokban látják végbemenendőnek.

Igaza van Szegőnek, amikor a konjunkturális, illetőleg az inflációs és stabilizált pénzügyi helyzettől teszi függővé az áthárítás lehetőségét. Az inflációs időszak 1921- 1924. végéig tartott. Az áthárítás itt különös akadályokba nem ütközött. Az inflációs időszakban a gazdasági élet rendelkezésére álló pénzmennyiség rohamos szaporodása következtében a társadalom minden rétegének vásárló ereje nőtt, ami az áraknak minden vonalon való felhatására vezetett. Bár a vásárló erőnek ez a növekedése csak névleg, mégis az általános forgalmi adó áthárítása szempontjából a folyton-folyvást magasabb árakban az általános forgalmi adó, mint költség-elem könnyen belekalkulálható volt.

A második időszak a pénzérték állandósításával kezdődik és a jelen idő-kig tart. Szorosan nézve itt két szakot különböztethetünk meg: 1924-től 1929-ig az u.n. konjunktura, azóta a dekonjunktura időszakát.

Azok az előfeltételek, amelyek mellett a forgalmi adó átháríthatósága vizsgálható, különösen a pénzérték állandósítása, majd a szabad csereforgalom beálltával adódnak, amikor mindazok a tényezők, amelyek eddig a szabad áralakulást részben zavarták, részben lehetetlenné tették, vagy megszűntek létezni vagy pedig hatásukban meggyengültek. Az adóáthárítás lehetősége ugyanis csak ott van meg, ahol meg van az egyének között a szabad csere, a szabad adás-vétel lehetősége is, ahol ennek megfelelően az áralakulás szabad. Mindenféle beavatkozások az áralakulás szabadságába, -akár állami kényszergazdálkodás, ár-

vizsgáló bizottságok, önellátási törekvések formájában, akár mint a mezőgazdaság felől jövő törekvések /kartellalakulatok/, - befolyásolják az áthárítás lehetőségét.

Láthatjuk tehát, hogy az adóáthárítás kérdése az áralakulás területére viszi át a vizsgálódást, ahol viszont az árakat kialakító és meghatározó tényezők sokasága, rendkívüli változatossága lehetetlenné teszi a pontos, pozitív megállapításokat. Innen magyarázhatók az irodalomban az eltérő vélemények. Ha azonban az általános forgalmi adó átháríthatósága tekintetében pozitív eredményt nem érhetünk is el, másfelől azonban megállapíthatjuk az áthárítás lehetőségének kedvező és kedvezőtlen előfeltételeit. Sohasem szabad ugyanis elfelejtenünk arról, hogy a pénzügytani tudományokban a törvényszerűséget nem a szó természettudományi értelmében kell vennünk, hanem tulajdonképpen törvényszerű

valószínűségét kell megállapítanunk.

Ezt figyelembe véve vizsgáljuk meg a forgalmi adók két megjelenési formáját az átháríthatásra vonatkozólag.

A tiszta forgalmi adózásnál a lényeg az, hogy minden egyes forgalmi aktus külön-külön megterheltetik adóval. Tehát míg az első forgalmi aktusnál relative szintén azt az adóterhet igyekszik az első kéz továbbítani, mint amekkorát a fázisos rendszer előállítója hárít át a következő résztvevőre, addig a tiszta rendszernél a második forgalmi aktusnál újból egy súlyos adóteher jelentkezik, amelynek az áthárítása az előzőleg átvállalt teherrel együtt már problematikusabb. És pláne a harmadik, negyedik, vagy mondjuk a hatodik forgalmi aktusnál felszaporodott adóteher továbbtolása már majdnem a lehetetlennel határos. Itt ugyanis egy fontos körül-

ményt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Ez pedig az, hogy a második és az ezt követő aktusoknál nemcsak a forgalmi adó, hanem ennek adópercentje is növeli az alapárat. Így tehát az utolsó forgalmi aktusnál, tehát abban a pillanatban, amikor a fogyasztó kezébe jutna az adóteher, már nem az első aktusnál jelentkező összeggel kell számolnunk, hanem egy annak jóval magasabb tétellel. A tiszta rendszerű forgalmi adónál arra is figyelemmel kell lennünk, hogy fázisos adóvá való átalakításuk esetén a fázisos kulcs rendszerint alacsonyabb, mint amekkorának a forgalmi aktusok száma szerint lennie kellene, így tehát a tiszta rendszerű adózásnál már ezért is nagyobb a fogyasztóhoz kerülő adóteher, mint a fázisos adónál.

Fázisos adózásnál ugyanaz az adóteher hárul a fogyasztóra, mint a fogyasztási adóknál. Az előállító pl.

lerója a 8 %-os fázisos adót és ezzel az adóteherrel igyekszik továbbadni az árut a közvetítő kezeihez, tehát ennél az adónál a második és következő aktusoknál nem növekszik az adóteher újabb és újabb százaléku adóval s így a közbeeső forgalmi aktusoknál csupán azt kell biztosítani, hogy az adóteher, amely az árut az első aktusnál megterhelte, csorbitatlanul eljusson a fogyasztóig.

Az elmondottak alapján levonhatjuk a következtetést: nagyon valószínű, hogy a forgalmi adó tiszta rendszerénél az első aktusnál még áthárítható lesz a forgalmi adó, talán még könnyebben, mint a fázisos rendszer adóterhe, bizonyos határaktusokon túl azonban annál kisebb lesz az áthárítás lehetősége. Az adóteher meg fog akadni valahol az előállító és a fogyasztó közötti közvetítőnél. Ez természetesen nem azt

jelenti, hogy a fázisos rendszer mellett ilyen eset nem állhatna elő.

Míg tehát 1925-ig a forgalmi adó minden nagyobb nehézség nélkül áthárítható volt, addig azóta átháríthatósága általánosságban kétségesseé vált, különösen így van ez a tiszta rendszerű adózás terén, azoknál a forgalmi fázisoknál, amelyek a fogyasztóhoz vannak közelebb. Ez a tény is elősegítette a forgalmi adózás reformját.

Forrásmunkák :

- Balás K. : Az adóáthárítás. Közgazdasági Szemle 1932. évf.
- Diczig A.: Az általános forgalmi adórendszer reformja. Adó. 1932.évf.
- Fellner F.: Az adózás jelen állása Magyarországon. Budapest 1926.
- Hajdu J. : Menekülés az adótehertől. Adó. 1930.
- Pécsi J. : Az általános és fényüzési adó mai rendszerének hiányai és a reform irányelvei. Adó.1925.évf.
- Sz.Nagy B.: A magyar egyfázisos forgalmi adórendszer sajátosságai. Adó.1933. évf.
- Szegő E. : Ki viseli a forgalmi adót ? Magyar Ker.Lapja. 1925. 26.sz.
- Szörényi L.: Az általános forgalmi adó jogszabályai. Budapest. 1924.
- Tillmann E.: Az általános forgalmi adó. Budapest. 1925.
- Zsindely F.: Az új magyar forgalmi adórendszer kifejlődése. Polgári és pénzügyi jog. 1928.évf.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
13464 / 193 gyarapodási száma